

Doe het samen

Overheid en bedrijven laten het steeds meer afweten op sociaal gebied. Kracht in Nederland bedenkt oplossingen samen met burgers.
DOOR HILLE TAKKEN

SOCIALE VERNIEUWERS DIE OP CREATIEVE WIJZE maatschappelijke opgaven te lijf gaan, krijgen versterking van Kracht in Nederland. Dit nieuwe netwerk verbindt en versterkt burgerinitiatieven met kennis en geld. En dat is hard nodig. De aanjagers van Kracht in Nederland, spreken van een 'sociale en economische transitie' die in ons land gaande is.

Gerda Deekens meent dat mensen zich niet langer 'anoniem en klein willen voelen tegenover banken en andere machtige instanties'. Volgens haar is er behoefte aan een menselijke maat. En terwijl de economische crisis dat sentiment vergroot, is er minder publiek geld. Silvia de Ronde Bresser vult aan: 'Als het gaat om onveiligheid of ontsprende jongeren, zie je dat mensen niet meer op logge bureaucratische instanties willen wachten, maar zelf aan de slag gaan. Zo gaan we naar een doe-het-samen-maatschappij.'

Deekens en De Ronde Bresser werken al jaren aan het vormen van maatschappelijke coalities vanuit 2Participate, een netwerk van 'participatieprofessionals', die een samenleving willen creëren waarin de overheid ruimte geeft aan burgers en organisaties om taken op zich te nemen. Vorig jaar werden ze door het ministerie van Binnenlandse Zaken benaderd om de betrokkenheid van burgers blijvend te bevorderen. Het ministerie stelde 140.000 euro beschikbaar om de beweging op gang te krijgen. Jan-Andries Wolthuis, afdelingshoofd Interactie bij het ministerie: 'Wij willen leren wat we moeten doen en laten om initiatieven van onderaf voldoende ruimte te laten.'

Die nieuwsgierigheid is goed te verklaren uit de komst van sociale media en crowdfunding. Deze digitale trends maken duidelijk dat overheden er niet altijd goed aan doen om burgerinitiatieven over te nemen. 'Het hoogste rendement boek je door de kracht daar te laten waar die al is,' stelt Wolthuis, 'en door de creativiteit van burgers helemaal te benutten.'

Kracht in Nederland – dat nog eens 160.000 euro kreeg van vier andere financiers: 2Participate, TheLabs, gemeente Den Haag en het Instituut Maatschappelijke Innovatie – zoekt ook bedrijven die burgerinitiatieven met raad en daad willen bijstaan. Hans Smits, president-directeur van Havenbedrijf Rotterdam, gaat dat doen. 'Als bestaande instituten maatschappelijke vraagstukken niet kunnen beantwoorden, en als initiatieven buiten de gangbare organisatievormen de nodige energie en creativiteit mobiliseren, dan vind ik dat behalve intrigerend ook lovenswaardig.'

Op termijn wil Kracht in Nederland een eigen academie oprichten en een Sociaal-Maatschappelijke

Index opzetten, vergelijkbaar met de Dow Jones Sustainability Index, om verantwoord ondernemen te stimuleren. Voorlopig presenteert het nieuwe netwerk op maandag 8 oktober in de Caballero Fabriek in Den Haag een 'parade van waardevolle maatschappelijke initiatieven'. Een aantal daarvan vindt u op deze pagina's. Bezoekers kunnen onder meer workshops verwachten over sociaal ondernemerschap en nieuwe financieringsstructuren, en powertalks, bijvoorbeeld van hockeycoach Paul van Ass. | MEER INFORMATIE: WWW.KRACHTINN.NL

THUIS OP DE TUIN

Rotterdam. In Schiebroek, een stadsdeel van Rotterdam, is in april vorig jaar een stadslandbouwproject gestart, onder leiding van Caroline Zeevat, grafisch ontwerper en volkstuinierster. Van woningcorporatie Vestia kreeg zij de opdracht om buurtmoestuinen op te zetten in een probleemwijk, op grond van de woningbouwcorporatie zelf. 'Uit een evaluatie is gebleken dat bewoners de wijk als schoner en veiliger ervaren, en zelfs vaker samen koken en eten', zegt Zeevat trots. 'Veel bewoners zijn ontzettend dankbaar.'

Schiebroek kampte met criminaliteit, vooral inbraken in huizen en auto's. Zeevat schetst de situatie van nog niet zo lang geleden: 'Verslaafden gooiden hun huisvuil van drie hoog naar beneden. Er was veel verwaarloosd groen.' Met de komst van twintig moestuinen die zo'n vijftig buurtbewoners samen onderhouden zonder kunstmest of pesticiden, is er veel verbeterd. 'Iedereen doet mee', zegt Zeevat. 'Ouderen werken aan verhoogde tafels, kinderen vullen gieters met water of vertalen voor hun moeders.'

Mevrouw Blom (84) woont eenenveertig jaar in Schiebroek en heeft de wijk zien afglijden. 'Er kwamen andere bewoners die het niet zo nauw namen met onderhoud',

'Ik woon hier nu drie jaar, maar pas sinds de tuin voel ik me niet langer alleen'

FATMA YILDIZ, ALLEENSTAANDE MOEDER UIT ROTTERDAM

zegt ze. 'Maar nu zie ik dat mensen weer interesse in elkaar krijgen; ze kijken naar de tuinen en maken een praatje.' Zelf kan ze niet meehelpen met tuinieren, maar, meldt ze: 'Ik schenk graag koffie.'

Het budget van Vestia zet Zeevat vooral in voor begeleiding en workshops, waarin bewoners leren een tuinplan te maken. Ook leren ze zaaien en stekken. Samen

ROTTERDAMMERS IN DE WIJK SCHIEBROEK VERKOPEN DE OOGST VAN HUN BUURTMOESTUINEN. HET IS EEN MANIER OM ELKAAR TE LEREN KENNEN EN OM HET ONDERHOUD VAN DE TUINEN TE BEKOSTIGEN.

hebben ze van sloophout picknicktafels gemaakt. Het is de bedoeling dat bewoners hun tuinen onderhouden op eigen kosten. Ze worden uitgenodigd ingemaakte producten of stekjes te verkopen.

Dat geldt ook voor Fatma Yildiz, een alleenstaande moeder van vier kinderen: 'Ik werk dagelijks enkele uurtjes in de tuin. Net nog heb ik de onderste blaadjes van een zwarte kool afgehaald, omdat de slakken eraan vreten.' Yildiz is opgegroeid in Turkije, vlak bij de Zwarte Zee, waar haar ouders hazelnoten kweekten. Nu kweekt ze zelf aubergines, paprika en pepers in Rotterdam. 'Ik woon hier nu drie jaar, maar pas sinds we de tuin hebben voel ik me niet langer alleen', zegt Yildiz. | MEER INFORMATIE: WWW.STADSLANDBOUWSCHIEBROEK.BLOGSPOT.NL

GENOEG ENERGIE VOOR IEDEREEN

Amersfoort. De energieprijs loopt op, maar niet iedereen ziet dat lijdzaam aan. Een groeiend aantal bewonersgroepen richt zijn eigen buurtenergiebedrijf op. Deelnemers kopen samen zonnepanelen of isolatiemateriaal in en kunnen al gauw kortingen tot 15 procent bedingen. 'Met de

energie die ze opwekken, maken ze vervolgens winst', aldus Jurgen van der Heijden.

Een eerste bewonersgroep met zo'n honderd gezinnen begon in 2009 in het Soesterkwartier in Amersfoort. Inmiddels hebben ongeveer dertig bewonersgroepen door heel Nederland dat voorbeeld gevolgd. Volgend jaar komen er nog tien bij.

Als vrijwilliger richtte Van der Heijden een energiebedrijf

op in Castricum en als adviseur in dienst van AT Osborne staat hij ook andere bewonersgroepen bij. Op de Universiteit van Amsterdam geeft hij les over burgerparticipatie. 'Toevallig had ik ook een beetje verstand van energie, dus toen het financieel aantrekkelijk werd om met een groep burgers een energiebedrijf te starten, werd ik specialist.' De snelle opkomst van de buurtenergiebedrijven verbaast hem niet: 'De investeringen zijn tegenwoordig in een jaar of acht terug te verdienen. Een gezin dat er niet voor kiest, is dief van de eigen portemonnee.'

'Voor je het weet, neem je als professional een project te veel over; de burger leert dan weinig', erkent Van der Heijden een gemakkelijke valkuil. Als de professional is betrokken, blijft er van het project weinig over. 'Kennis overdragen zonder initiatief uit handen te slaan is een subtiel spelletje. Het gaat erom de burger in zijn eigen kracht te zetten.' Volgens de jurist kan Kracht in Nederland daaraan bijdragen door professionals scherp te houden.

De mogelijkheden zijn eindeloos: buurtenergiebedrijven, autodelen, stadslandbouwprojecten, groenadoptie... 'Doe je als gezin aan alles mee, dan kun je al gauw een maandinkomen per jaar besparen', zo heeft Van der Heijden berekend. 'Kracht in Nederland kan een zachte landing inhouden voor slachtoffers van de ecologische en economische crisis, en dat zijn we in principe allemaal.' | MEER INFORMATIE: WWW.E-DECENTRAAL.COM

ADVISEURS OP BEZOEK

Amsterdam. De kunstenaars en creatieve ondernemers die samenwerken in een gedeelde pand merken eens op dat buurtbewoners hen maar een beetje 'eng'

vonden. Onnodig, vonden ze. Maar hoe legden ze dat uit? Ze schakelden PLUG de Dag in, een netwerk van ruim driehonderd professionals (ambtenaren, architecten, communicatieadviseurs, docenten, et cetera) in Amsterdam en Den Haag, die hun expertise inzetten om oplossingen te verzinnen bij dergelijke problemen. Ze komen iedere woensdag samen in de stad en doen hun eigen werk op meegebrachte laptops, maar tijdens de lunch is er een uur lang aandacht voor de gastheer – een voetbalvereniging, een galerie, een buurthuis – die een kwestie aandraagt waarover wordt gebrainstormd. Na vier lunchsessies komt PLUG de Dag tot een advies. Bij de kunstenaars ontstond het idee om samen met buurtbewoners een groot

kunstwerk te maken. Ze brachten oude lakens mee en potten verf. 'Sommigen scheurden er met rollators overheen', zegt Martine de Jong, een van de drie mensen achter PLUG de Dag. 'Dat sloeg een brug.'

De Jong, die werkt bij organisatieadviesbureau Twynstra Guddé, erkent dat het initiatief niet goed past in traditionele categorieën als vrijwilligerswerk of sponsoring. Er is niet eens een strikte scheiding tussen werk en privé-zaken, of tussen commerciële en maatschappelijke doelstellingen. 'We noemen het ook wel "vrijwilligerswerk 2.0", omdat Pluggers het kunnen combineren met hun eigen werk', stelt De Jong.

Gastplekken vullen na afloop een waardecoupon in, waarmee duidelijk wordt wat de meerwaarde van PLUG de Dag is. Maar reken niet op formele rapportages; die schrijven de Pluggers al genoeg in de baas z'n tijd. | MEER INFORMATIE: WWW.PLUGDEDAG.NL

BETALEN WORDT EEN MAKKIE

Amsterdam. In Amsterdam-Oost heeft de Makassarplein Community in april een nieuwe buurtmunt geïntroduceerd: de Makkie. De munt bevordert het uitruilen van sociale diensten in de wijk. Lokale instellingen belonen hun vrijwilligers bijvoorbeeld met één Makkie per uur. Zij kunnen de munt uitgeven bij instellingen, de buurtbioscoop of de boekhandel. Zelfs een lokale Albert Heijn overweegt 35 procent korting te bieden aan klanten die Makkies overhandigen.

De Frans-Algerijnse politicoloog en jurist Mellouki Cadat werkt als vrijwilliger voor het informele samenwerkingsverband rondom het Makassarplein. Hij kent de buurt als geen ander. Twee derde van de zesduizend bewoners rondom het plein heeft een niet-Westerse achtergrond. Er wonen meer dan 120 nationaliteiten. 40 procent van de jongeren tot 23 jaar leeft op of onder de armoedegrens – een percentage dat bijna twee keer zo hoog is als in andere stadsdelen. 'Je kunt onze buurt typeren als een achterstandswijk', besluit Cadat. Met de Stichting Makassarplein Community – waarvan Cadat secretaris en penningmeester is – willen ze al deze mensen bij elkaar brengen.

Volgens Cadat is de uitruil van sociale diensten erg welkom. Als voorbeeld noemt hij de 'opvoedingsondersteuning' voor ouders. 'Moeders in de school bereiden op kosten van de overheid lunches en warme maaltijden voor ouderen', legt Cadat uit. 'Zij vertellen op hun beurt hun levensverhalen aan jongeren.'

De Stichting Makassarplein Community heeft voor vier jaar 20.000 euro subsidie gekregen om te professionaliseren. 'Maar verder zijn wij heel informeel gebleven, hoor!', verzekert Cadat. 'Passie voor de buurt en liefde voor elkaar is waar het ons om draait.' | MEER INFORMATIE: WWW.MAKKIE.CC

9 tips voor burgerinitiatieven

- 1 Zoek de juiste sleutelfiguren.
- 2 Zoek de kracht in mensen door hen te vragen om dat te doen waar ze goed in zijn.
- 3 Breng voor iedereen respect op.
- 4 Onderzoek waar deelnemers raakvlakken hebben met elkaar.
- 5 Kijk naar uw initiatief als een ondernemer: wie heeft er belang bij uw project en zou eraan willen meebetalen?
- 6 Stel uw financieringsvraag zo lang mogelijk uit. Kijk naar wat u kunt doen zonder geld: kijk ook eens op www.gratisaftehalen.nl.
- 7 Overweeg crowdfunding.
- 8 Kijk en luister goed om te achterhalen aan welk initiatief behoefte is in uw gemeenschap.
- 9 Probeer een sneeuwbal effect te creëren met mond-tot-mondreclame, open avonden, sociale media.

Deze tips zijn mede geïnspireerd op de inzichten van Rinske Noortwijk van Greenwish, een organisatie die duurzame projecten en sociale ondernemingen ondersteunt.